

Na osnovu člana 15 stav 1 Zakona o postupku za donošenje i proglašenje novog ustava Crne Gore ("Službeni list RCG", br. 66/06), Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore, na trećoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2007. godini, dana 22. oktobra 2007. godine, donijela je

ODLUKA

O PROGLAŠENJU USTAVA CRNE GORE

("Sl. list Crne Gore", br. 01/07 od 25.10.2007)

Proglašava se USTAV CRNE GORE, koji je usvojila Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore, na trećoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2007. godini, dana 19. oktobra 2007. godine.

SU-SK Broj 01-514/22

Podgorica, 22. oktobra 2007. godine

Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore

Predsjednik,

Ranko Krivokapić, s.r.

Polazeći od:

odluke građana Crne Gore da žive u nezavisnoj i suverenoj državi Crnoj Gori, donesenoj na referendumu od 21. maja 2006. godine;

opredjeljenja građana Crne Gore da žive u državi u kojoj su osnovne vrijednosti: sloboda, mir, tolerancija, poštovanje ljudskih prava i sloboda, multikulturalnost, demokratija i vladavina prava;

odlučnosti da smo kao slobodni i ravnopravni građani, pripadnici naroda i nacionalnih manjina koji žive u Crnoj Gori: Crnogorci, Srbi, Bošnjaci, Albanci, Muslimani, Hrvati i drugi, privrženi demokratskoj i građanskoj Crnoj Gori;

uvjerenja da je država odgovorna za očuvanje prirode, zdrave životne sredine, održivog razvoja, uravnoteženog razvoja svih njenih područja i uspostavljanja socijalne pravde;

privrženosti ravnopravnoj saradnji sa drugim narodima i državama i evropskim i evroatlantskim integracijama,

Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore, na trećoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2007. godini, dana 19. oktobra 2007. godine, donosi

USTAV CRNE GORE

DIO PRVI

OSNOVNE ODREDBE

Država

Član 1

Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine.

Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava.

Suverenost

Član 2

Nosilac suverenosti je građanin koji ima crnogorsko državljanstvo.

Građanin vlast ostvaruje neposredno i preko slobodno izabраниh predstavnika.

Ne može se uspostaviti niti priznati vlast koja ne proističe iz slobodno izražene volje građana na demokratskim izborima, u skladu sa zakonom.

Državna teritorija

Član 3

Teritorija Crne Gore je jedinstvena i neotuđiva.

Državni simboli

Član 4

Crna Gora ima grb, zastavu i himnu.
Grb Crne Gore je zlatni dvoglavi orao sa lavom na prsima.
Zastava Crne Gore je crvene boje sa grbom na sredini i zlatnim obrubom.
Himna Crne Gore je "Oj svijetla majska zoro".

Glavni grad i Prijestonica

Član 5

Glavni grad Crne Gore je Podgorica.
Prijestonica Crne Gore je Cetinje.

Ljudska prava i slobode

Član 6

Crna Gora jemči i štiti prava i slobode.
Prava i slobode su nepovredivi.
Svako je obavezan da poštuje prava i slobode drugih.

Zabrana izazivanja mržnje

Član 7

Zabranjeno je izazivanje ili podsticanje mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu.

Zabrana diskriminacije

Član 8

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.
Neće se smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju.

Posebne mjere se mogu primjenjivati samo dok se ne ostvare ciljevi zbog kojih su preduzete.

Pravni poredak

Član 9

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Granice sloboda

Član 10

U Crnoj Gori slobodno je sve što Ustavom i zakonom nije zabranjeno.
Svako je obavezan da se pridržava Ustava i zakona.

Podjela vlasti

Član 11

Vlast je uređena po načelu podjele vlasti na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Zakonodavnu vlast vrši Skupština, izvršnu vlast vrši Vlada, a sudsku sud. Vlast je ograničena Ustavom i zakonom. Odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Crnu Goru predstavlja predsjednik Crne Gore. Ustavnost i zakonitost štiti Ustavni sud. Vojska i bezbjednosne službe su pod demokratskom i civilnom kontrolom.

Crnogorsko državljanstvo

Član 12

U Crnoj Gori postoji crnogorsko državljanstvo. Crna Gora štiti prava i interese crnogorskih državljana. Crnogorski državljanin ne može biti progнан niti izručen drugoj državi, osim u skladu sa međunarodnim obavezama Crne Gore.

Jezik i pismo

Član 13

Službeni jezik u Crnoj Gori je crnogorski jezik. Ćirilичno i latinično pismo su ravnopravni. U službenoj upotrebi su i srpski, bosanski, albanski i hrvatski jezik.

Odvojenost vjerskih zajednica od države

Član 14

Vjerske zajednice odvojene su od države. Vjerske zajednice su ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda i vjerskih poslova.

Odnos sa drugim državama i međunarodnim organizacijama

Član 15

Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama. Crna Gora može stupati u međunarodne organizacije. Skupština odlučuje o načinu pristupanja Evropskoj Uniji. Crna Gora ne može stupiti u savez sa drugom državom kojim gubi nezavisnost i puni međunarodni subjektivitet.

Zakonodavstvo

Član 16

Zakonom se, u skladu sa Ustavom, uređuju:

- 1) način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje;
- 2) način ostvarivanja posebnih manjinskih prava;
- 3) način osnivanja, organizacija i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima, ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje;
- 4) sistem lokalne samouprave;
- 5) druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

DIO DRUGI

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

1. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Osnov i jednakost

Član 17

Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma. Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.

Rodna ravnopravnost

Član 18

Država jemči ravnopravnost žene i muškarca i razvija politiku jednakih mogućnosti.

Zaštita

Član 19

Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda.

Pravni lijek

Član 20

Svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

Pravna pomoć

Član 21

Svako ima pravo na pravnu pomoć.
Pravnu pomoć pruža advokatura, kao nezavisna i samostalna profesija, i druge službe.
Pravna pomoć može biti besplatna, u skladu sa zakonom.

Pravo na lokalnu samoupravu

Član 22

Jemči se pravo na lokalnu samoupravu.

Životna sredina

Član 23

Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu.
Svako ima pravo na blagovremeno i potpuno obavještanje o stanju životne sredine, na mogućnost uticaja prilikom odlučivanja o pitanjima od značaja za životnu sredinu i na pravnu zaštitu ovih prava.
Svako je, a posebno država, obavezan da čuva i unapređuje životnu sredinu.

Ograničenje ljudskih prava i sloboda

Član 24

Zajemčena ljudska prava i slobode mogu se ograničiti samo zakonom, u obimu koji dopušta Ustav u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno.

Ograničenja se ne smiju uvoditi u druge svrhe osim onih radi kojih su propisana.

Privremeno ograničenje prava i sloboda

Član 25

Za vrijeme proglašenog ratnog ili vanrednog stanja može se ograničiti ostvarivanje pojedinih ljudskih prava i sloboda, u obimu u kojem je to neophodno.

Ograničenje se ne smije činiti po osnovu pola, nacionalnosti, rase, vjere, jezika, etničkog ili društvenog porijekla, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja ili bilo kakvog drugog ličnog svojstva.

Ne mogu se ograničiti prava na: život; pravni lijek i pravnu pomoć; dostojanstvo i poštovanje ličnosti; pravično i javno suđenje i načelo zakonitosti; pretpostavku nevinosti; odbranu; naknadu štete za nezakonito ili neosnovano lišenje slobode i neosnovanu osudu; slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti; zaključenje braka.

Ne mogu se ukidati zabrane: izazivanja ili podsticanja mržnje ili netrpeljivosti; diskriminacije; ponovnog suđenja i osude za isto krivično djelo; nasilne asimilacije.

Mjere ograničenja mogu važiti najduže dok traje ratno ili vanredno stanje.

2. LIČNA PRAVA I SLOBODE

Zabrana smrtne kazne

Član 26

U Crnoj Gori zabranjena je smrtna kazna.

Biomedicina

Član 27

Jamči se pravo čovjeka i dostojanstvo ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine.

Zabranjena je svaka intervencija usmjerena na stvaranje ljudskog bića koje je genetski identično sa drugim ljudskim bićem, živim ili mrtvim.

Zabranjeno je na ljudskom biću, bez njegove dozvole, vršiti medicinske i druge ogledе.

Dostojanstvo i nepovredivost ličnosti

Član 28

Jemči se dostojanstvo i sigurnost čovjeka.

Jemči se nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava.

Niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju.

Niko se ne smije držati u ropstvu ili ropском položaju.

Lišenje slobode

Član 29

Svako ima pravo na ličnu slobodu.

Lišavanje slobode dopušteno je samo iz razloga i u postupku koji je predviđen zakonom.

Lice lišeno slobode mora odmah biti obaviješteno na svom jeziku ili jeziku koji razumije o razlozima lišenja slobode.

Lice lišeno slobode istovremeno mora biti upoznato da nije dužno ništa da izjavi.

Na zahtjev lica lišenog slobode, organ je dužan da o lišenju slobode odmah obavijesti lice koje lišeni slobode sam odredi.

Lice lišeno slobode ima pravo da njegovom saslušanju prisustvuje branilac koga izabere.

Nezakonito lišavanje slobode je kažnjivo.

Pritvor

Član 30

Lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo može, na osnovu odluke nadležnog suda, biti pritvoreno i zadržano u pritvoru samo ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka.

Pritvorenom licu mora se uručiti obrazloženo rješenje u času pritvaranja ili najkasnije u roku od 24 časa od pritvaranja.

Protiv rješenja o pritvoru pritvoreno lice ima pravo žalbe, o kojoj sud odlučuje u roku od 48 časova.

Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće moguće vrijeme.

Pritvor može trajati po odluci prvostepenog suda najduže tri mjeseca od dana pritvaranja, a odlukom višeg suda, može se produžiti za još tri mjeseca.

Ako se do isteka tih rokova ne podigne optužnica, okrivljeni se pušta na slobodu.

Pritvor maloljetnika ne može trajati duže od 60 dana.

Poštovanje ličnosti

Član 31

Jemči se poštovanje ljudske ličnosti i dostojanstva u krivičnom ili drugom postupku, u slučaju lišenja ili ograničenja slobode i za vrijeme izvršavanja kazne.

Zabranjeno je i kažnjivo svako nasilje, nečovječno ili ponižavajuće postupanje nad licem koje je lišeno slobode ili mu je sloboda ograničena, kao i iznuđivanje priznanja i izjava.

Pravično i javno suđenje

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Načelo zakonitosti

Član 33

Niko ne može biti kažnjen za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo propisano zakonom kao kažnjivo djelo, niti mu se može izreći kazna koja za to djelo nije bila predviđena.

Blaži zakon

Član 34

Krivična i druga kažnjiva djela utvrđuju se i kazne za njih izriču po zakonu koji je važio u vrijeme izvršenja djela, osim ako je novi zakon blaži za učinioca.

Pretpostavka nevinosti

Član 35

Svako se smatra nevinim dok se njegova krivica ne utvrdi pravosnažnom odlukom suda.

Okrivljeni nije obavezan da dokazuje svoju nevinost.

Sumnju u pogledu krivice sud je obavezan da tumači u korist okrivljenog.

Ne bis in idem

Član 36

Nikome se ne može ponovo suditi niti može biti ponovo osuđen za isto kažnjivo djelo.

Pravo na odbranu

Član 37

Svakome se jemči pravo na odbranu, a posebno: da na jeziku koji razumije bude upoznat sa optužbom protiv sebe; da ima dovoljno vremena za pripremanje odbrane i da se brani lično ili putem branioca kojega sam izabere.

Naknada štete zbog nezakonitog postupanja

Član 38

Lice nezakonito ili neosnovano lišeno slobode ili neosnovano osuđeno ima pravo na naknadu štete od države.

Kretanje i nastanjivanje

Član 39

Jemči se pravo na slobodu kretanja i nastanjivanja, kao i pravo napuštanja Crne Gore.
Sloboda kretanja, nastanjivanja i napuštanja Crne Gore može se ograničiti ako je to potrebno za vođenje krivičnog postupka, sprječavanja širenja zaraznih bolesti ili iz razloga bezbjednosti Crne Gore.
Kretanje i boravak stranaca uređuje se zakonom.

Pravo na privatnost

Član 40

Svako ima pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života.

Nepovredivost stana

Član 41

Stan je nepovrediv.
Niko ne može bez odluke suda ući u stan ili druge prostorije protiv volje njegovog držaoca i u njima vršiti pretres.
Pretres se vrši u prisustvu dva svjedoka.
Službeno lice može ući u tuđi stan ili druge prostorije i bez odluke suda i vršiti pretres bez prisustva svjedoka ako je to neophodno radi sprječavanja vršenja krivičnog djela, neposrednog hvatanja učinioca krivičnog djela ili radi spašavanja ljudi i imovine.

Tajnost pisama

Član 42

Nepovrediva je tajnost pisama, telefonskih razgovora i drugih sredstava opštenja.
Od načela nepovredivosti tajnosti pisama, telefonskih razgovora i drugih sredstava opštenja može se odstupiti samo na osnovu odluke suda, ako je to neophodno za vođenje krivičnog postupka ili iz razloga bezbjednosti Crne Gore.

Podaci o ličnosti

Član 43

Jemči se zaštita podataka o ličnosti.
Zabranjena je upotreba podataka o ličnosti van namjene za koju su prikupljeni.
Svako ima pravo da bude upoznat sa podacima koji su prikupljeni o njegovoj ličnosti i pravo na sudsku zaštitu u slučaju zloupotrebe.

Pravo azila

Član 44

Stranac koji osnovano strahuje od progona zbog svoje rase, jezika, vjere ili pripadnosti nekoj naciji ili grupi ili zbog političkih uvjerenja može da traži azil u Crnoj Gori.
Stranac se ne može protjerati iz Crne Gore tamo gdje mu, zbog rase, vjere, jezika ili nacionalne pripadnosti, prijete smrtna kazna, mučenje, neljudsko ponižavanje, progon ili ozbiljno kršenje prava koja jemči ovaj Ustav.
Stranac se može protjerati iz Crne Gore samo na osnovu odluke nadležnog organa i u zakonom propisanom postupku.

3. POLITIČKA PRAVA I SLOBODE

Biračko pravo

Član 45

Pravo da bira i da bude biran ima državljanin Crne Gore koji je navršio 18 godina života i ima najmanje dvije godine prebivališta u Crnoj Gori.

Biračko pravo se ostvaruje na izborima.

Biračko pravo je opšte i jednako.

Izbori su slobodni i neposredni, a glasanje je tajno.

Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti

Član 46

Svakome se jemči pravo na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti, kao i pravo da promijeni vjeru ili uvjerenje i slobodu da, sam ili u zajednici sa drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje molitvom, propovijedima, običajima ili obredom.

Niko nije obavezan da se izjašnjava o svojim vjerskim i drugim uvjerenjima.

Sloboda ispoljavanja vjerskih uvjerenja može se ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite života i zdravlja ljudi, javnog reda i mira, kao i ostalih prava zajemčenih Ustavom.

Sloboda izražavanja

Član 47

Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način.

Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore.

Prigovor savjesti

Član 48

Svako ima pravo na prigovor savjesti.

Niko nije dužan da protivno svojoj vjeri ili ubjeđenju ispunjava vojnu ili drugu obavezu koja uključuje upotrebu oružja.

Sloboda štampe

Član 49

Jemči se sloboda štampe i drugih vidova javnog obavještanja.

Jemči se pravo da se, bez odobrenja, osnivaju novine i druga sredstva javnog informisanja, uz upis kod nadležnog organa.

Jemči se pravo na odgovor i pravo na ispravku neistinite, nepotpune ili netačno prenijete informacije kojom je povrijeđeno nečije pravo ili interes i pravo na naknadu štete prouzrokovane objavljivanjem netačnog podatka ili obavještenja.

Zabrana cenzure

Član 50

U Crnoj Gori nema cenzure.

Nadležni sud može spriječiti širenje informacija i ideja putem sredstava javnog obavještanja samo ako je to neophodno radi: sprječavanja pozivanja na nasilno rušenje Ustavom utvrđenog poretka; očuvanja teritorijalnog integriteta Crne Gore; sprječavanja propagiranja rata ili podstrekavanja na nasilje ili vršenje krivičnog djela; sprječavanja propagiranja rasne, nacionalne i vjerske mržnje ili diskriminacije.

Pristup informaciji

Član 51

Svako ima pravo pristupa informacijama u posjedu državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlaštenja.

Pravo pristupa informacijama može se ograničiti ako je to u interesu: zaštite života; javnog zdravlja; morala i privatnosti; vođenja krivičnog postupka; bezbjednosti i odbrane Crne Gore; spoljne, monetarne i ekonomske politike.

Sloboda okupljanja

Član 52

Jemči se sloboda mirnog okupljanja, bez odobrenja, uz prethodnu prijavu nadležnom organu.

Sloboda okupljanja može se privremeno ograničiti odlukom nadležnog organa radi sprječavanja nereda ili vršenja krivičnog djela, ugrožavanja zdravlja, morala ili radi bezbjednosti ljudi i imovine, u skladu sa zakonom.

Sloboda udruživanja

Član 53

Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i drugog udruživanja i djelovanja, bez odobrenja, uz upis kod nadležnog organa.

Niko se ne može prisiliti da bude član nekog udruženja.

Država pomaže politička i druga udruženja, kada za to postoji javni interes.

Zabrana organizovanja

Član 54

Zabranjeno je političko organizovanje u državnim organima.

Sudija Ustavnog suda, sudija, državni tužilac i njegov zamjenik, zaštitnik ljudskih prava i sloboda, član Savjeta Centralne banke, član Senata Državne revizorske institucije, profesionalni pripadnik Vojske, Policije i drugih službi bezbjednosti ne može biti član političke organizacije.

Zabranjeno je političko organizovanje i djelovanje stranaca i političkih organizacija čije je sjedište van Crne Gore.

Zabrana djelovanja i osnivanja

Član 55

Zabranjeno je djelovanje političkih i drugih organizacija koje je usmjereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalne cjelokupnosti Crne Gore, kršenje zajemčenih sloboda i prava ili izazivanje nacionalne, rasne, vjerske i druge mržnje i netrpeljivosti.

Zabranjeno je osnivanje tajnih subverzivnih organizacija i neregularnih vojski.

Pravo obraćanja međunarodnim organizacijama

Član 56

Svako ima pravo obraćanja međunarodnim organizacijama radi zaštite svojih prava i sloboda zajemčenih Ustavom.

Pravo obraćanja

Član 57

Svako ima pravo da se, pojedinačno ili zajedno sa drugim, obrati državnom organu ili organizaciji koja vrši javna ovlaštenja i da dobije odgovor.

Niko ne može da bude pozvan na odgovornost, niti da trpi druge štetne posljedice zbog stavova iznijetih u

obraćanju, osim ako je time učinio krivično djelo.

4. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA I SLOBODE

Svojina

Član 58

Jemči se pravo svojine.

Niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu naknadu.

Prirodna bogatstva i dobra u opštoj upotrebi su u državnoj svojini.

Preduzetništvo

Član 59

Jemči se sloboda preduzetništva.

Sloboda preduzetništva može se ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite zdravlja ljudi, životne sredine, prirodnih bogatstava, kulturne baštine ili bezbjednosti i odbrane Crne Gore.

Pravo nasljeđivanja

Član 60

Jemči se pravo nasljeđivanja.

Prava stranaca

Član 61

Strano lice može biti subjekat prava svojine u skladu sa zakonom.

Pravo na rad

Član 62

Svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zanimanja i zapošljavanja, na pravične i humane uslove rada i na zaštitu za vrijeme nezaposlenosti.

Zabrana prinudnog rada

Član 63

Zabranjen je prinudni rad.

Prinudnim radom ne smatra se: rad uobičajen u sklopu izdržavanja kazne lišenja slobode; obavljanje službe vojne prirode ili službe koja se zahtijeva umjesto nje; rad koji se zahtijeva u slučaju krize ili nesreće koja prijete ljudskim životima ili imovini.

Prava zaposlenih

Član 64

Zaposleni imaju pravo na odgovarajuću zaradu.

Zaposleni imaju pravo na ograničeno radno vrijeme i plaćeni odmor.

Zaposleni imaju pravo na zaštitu na radu.

Omladina, žene i invalidi uživaju posebnu zaštitu na radu.

Socijalni savjet

Član 65

Socijalni položaj zaposlenih usklađuje se u Socijalnom savjetu.

Socijalni savjet čine predstavnici sindikata, poslodavaca i Vlade.

Štrajk

Član 66

Zaposleni imaju pravo na štrajk.

Pravo na štrajk može se ograničiti zaposlenim u Vojsci, policiji, državnim organima i javnoj službi u cilju zaštite javnog interesa, u skladu sa zakonom.

Socijalno osiguranje

Član 67

Socijalno osiguranje zaposlenih je obavezno.

Država obezbjeđuje materijalnu sigurnost licu koje je nesposobno za rad i nema sredstva za život.

Zaštita lica sa invaliditetom

Član 68

Jemči se posebna zaštita lica sa invaliditetom.

Zdravstvena zaštita

Član 69

Svako ima pravo na zdravstvenu zaštitu.

Dijete, trudnica, staro lice i lice sa invaliditetom imaju pravo na zdravstvenu zaštitu iz javnih prihoda, ako to pravo ne ostvaruju po nekom drugom osnovu.

Zaštita potrošača

Član 70

Država štiti potrošača.

Zabranjene su radnje kojima se narušava zdravlje, bezbjednost i privatnost potrošača.

Brak

Član 71

Brak se može zaključiti samo uz slobodan pristanak žene i muškarca.

Brak se zasniva na ravnopravnosti supružnika.

Porodica

Član 72

Porodica uživa posebnu zaštitu.

Roditelji su obavezni da brinu o djeci, da ih vaspitavaju i školuju.

Djeca su obavezna da se staraju o svojim roditeljima kojima je potrebna pomoć.

Djeca rođena van braka imaju ista prava i obaveze kao i djeca rođena u braku.

Zaštita majke i djeteta

Član 73

Majka i dijete uživaju posebnu zaštitu.

Država stvara uslove kojima se podstiče rađanje djece.

Prava djeteta

Član 74

Dijete uživa prava i slobode primjereno njegovom uzrastu i zrelosti.
Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe.

Školovanje

Član 75

Jemči se pravo na školovanje pod jednakim uslovima.
Osnovno školovanje je obavezno i besplatno.
Jemči se autonomija univerziteta, visokoškolskih i naučnih ustanova.

Sloboda stvaralaštva

Član 76

Jemči se sloboda naučnog, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva.
Jemči se sloboda objavljivanja naučnih i umjetničkih djela, naučnih otkrića i tehničkih izuma, a njihovim stvaraocima moralna i imovinska prava.

Nauka, kultura i umjetnost

Član 77

Država podstiče i pomaže razvoj prosvjete, nauke, kulture, umjetnosti, sporta, fizičke i tehničke kulture.
Država štiti naučne, kulturne, umjetničke i istorijske vrijednosti.

Zaštita prirodne i kulturne baštine

Član 78

Svako je dužan da čuva prirodnu i kulturnu baštinu od opšteg interesa.
Država štiti prirodnu i kulturnu baštinu.

5. POSEBNA - MANJINSKA PRAVA

Zaštita identiteta

Član 79

Pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jemče se prava i slobode koja mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima:

- 1) na izražavanje, čuvanje, razvijanje i javno ispoljavanje nacionalne, etničke, kulturne i vjerske posebnosti;
- 2) na izbor, upotrebu i javno isticanje nacionalnih simbola i obilježavanje nacionalnih praznika;
- 3) na upotrebu svog jezika i pisma u privatnoj, javnoj i službenoj upotrebi;
- 4) na školovanje na svom jeziku i pismu u državnim ustanovama i da nastavni programi obuhvataju i istoriju i kulturu pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;
- 5) da u sredinama sa značajnim učešćem u stanovništvu organi lokalne samouprave, državni i sudski organi vode postupak i na jeziku manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;
- 6) da osnivaju prosvjetna, kulturna i vjerska udruženja uz materijalnu pomoć države;
- 7) da sopstveno ime i prezime upisuju i koriste na svom jeziku i pismu u službenim ispravama;
- 8) da u sredinama sa značajnim učešćem u stanovništvu tradicionalni lokalni nazivi, imena ulica i naselja, kao i topografske oznake budu ispisani i na jeziku manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;
- 9) na autentičnu zastupljenost u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine značajan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije;
- 10) na srazmjernu zastupljenost u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave;

- 11) na informisanje na svom jeziku;
- 12) da uspostavljaju i održavaju kontakte sa građanima i udruženjima van Crne Gore sa kojima imaju zajedničko nacionalno i etničko porijeklo, kulturno- istorijsko nasljeđe, kao i vjerska ubjeđenja;
- 13) na osnivanje savjeta za zaštitu i unapređenje posebnih prava.

Zabrana asimilacije

Član 80

Zabranjena je nasilna asimilacija pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Država je dužna da zaštiti pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica od svih oblika nasilne asimilacije.

6. ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA

Član 81

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda imenuje se na vrijeme od šest godina i može biti razriješen u slučajevima predviđenim zakonom.

DIO TREĆI

UREĐENJE VLASTI

1. SKUPŠTINA CRNE GORE

Nadležnost

Član 82

Skupština:

- 1) donosi ustav;
- 2) donosi zakone;
- 3) donosi druge propise i opšte akte (odluke, zaključke, rezolucije, deklaracije i preporuke);
- 4) proglašava ratno i vanredno stanje;
- 5) donosi budžet i završni račun budžeta;
- 6) donosi strategiju nacionalne bezbjednosti i strategiju odbrane;
- 7) donosi plan razvoja i prostorni plan Crne Gore;
- 8) odlučuje o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama;
- 9) uređuje sistem državne uprave;
- 10) vrši nadzor nad Vojskom i bezbjednosnim službama;
- 11) raspisuje državni referendum;
- 12) bira i razrješava predsjednika i članove Vlade;
- 13) bira i razrješava predsjednika Vrhovnog suda, predsjednika i sudije Ustavnog suda;
- 14) imenuje i razrješava: vrhovnog državnog tužioca i državne tužioce, zaštitnika ljudskih prava i sloboda; guvernera Centralne banke i članove Savjeta Centralne banke Crne Gore; predsjednika i članove Senata Državne revizorske institucije i druge nosioce funkcija određene zakonom;
- 15) odlučuje o imunitetskim pravima;
- 16) daje amnestiju;
- 17) potvrđuje međunarodne ugovore;
- 18) raspisuje javne zajmove i odlučuje o zaduživanju Crne Gore;
- 19) odlučuje o raspolaganju državnom imovinom iznad vrijednosti određene zakonom;
- 20) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Sastav Skupštine

Član 83

Skupštinu čine poslanici koji se biraju neposredno, na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava i tajnim glasanjem.

Skupština ima 81 poslanika.

Mandat Skupštine

Član 84

Mandat Skupštine traje četiri godine.

Skupštini može prestati mandat prije vremena na koje je izabrana raspuštanjem ili skraćanjem mandata Skupštine.

Ako mandat Skupštine ističe za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, mandat joj se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale to stanje.

Na predlog predsjednika Crne Gore, Vlade ili najmanje 25 poslanika, Skupština može skratiti mandat.

Prava i dužnosti poslanika

Član 85

Poslanik se opredjeljuje i glasa po sopstvenom uvjerenju.

Poslanik ima pravo da poslaničku funkciju obavlja profesionalno.

Imunitet

Član 86

Poslanik uživa imunitet.

Poslanik ne može biti pozvan na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoren za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje poslaničke funkcije.

Protiv poslanika ne može se pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor, bez odobrenja Skupštine, osim ako je zatečen u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora.

Imunitet, kao i poslanik, uživaju: predsjednik Crne Gore, predsjednik i članovi Vlade, predsjednik Vrhovnog suda, predsjednik i sudije Ustavnog suda, vrhovni državni tužilac .

Prestanak mandata poslanika

Član 87

Poslaniku prestaje mandat prije isteka vremena na koje je biran:

- 1) podnošenjem ostavke;
- 2) ako je pravosnažnom odlukom suda osuđen na безусловnu kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest mjeseci;
- 3) ako je pravosnažnom odlukom lišen poslovne sposobnosti;
- 4) prestankom crnogorskog državljanstva.

Konstituisanje Skupštine

Član 88

Prvu sjednicu novoizabranog sastava Skupštine saziva predsjednik Skupštine prethodnog saziva i održava se najkasnije 15 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora.

Predsjednik i potpredsjednik Skupštine

Član 89

Skupština ima predsjednika i jednog ili više potpredsjednika, koje bira iz svog sastava na vrijeme od četiri

godine.

Predsjednik Skupštine predstavlja Skupštinu, saziva Skupštinu na sjednice i predsjedava im, stara se o primjeni poslovnika Skupštine, raspisuje izbore za predsjednika Crne Gore i vrši druge poslove utvrđene Ustavom, zakonom i poslovníkom Skupštine.

Potpredsjednik zamjenjuje predsjednika Skupštine u vršenju poslova kada je on spriječen ili kada mu on povjeri da ga zamjenjuje.

Zasijedanje Skupštine

Član 90

Skupština radi na redovnim i vanrednim zasijedanjima.

Redovno zasijedanje održava se dva puta godišnje.

Prvo redovno zasijedanje počinje prvog radnog dana u martu i traje do kraja jula, a drugo prvog radnog dana u oktobru i traje do kraja decembra.

Vanredno zasijedanje saziva se na zahtjev predsjednika Crne Gore, Vlade ili najmanje trećine ukupnog broja poslanika.

Odlučivanje

Član 91

Skupština odlučuje većinom glasova prisutnih poslanika na sjednici kojoj prisustvuje više od polovine svih poslanika, ako Ustavom nije drukčije određeno.

Većinom glasova svih poslanika Skupština donosi zakone kojima se uređuju: način ostvarivanja sloboda i prava građana, crnogorsko državljanstvo, referendum, materijalne obaveze građana, državni simboli i upotreba i korišćenje državnih simbola, odbrana i bezbjednost, vojska, osnivanje, spajanje i ukidanje opština; proglašava ratno i vanredno stanje; donosi prostorni plan; donosi poslovnik Skupštine; odlučuje o raspisivanju državnog referenduma; odlučuje o skraćanju mandata; odlučuje o razrješenju predsjednika Republike; bira i razrješava predsjednika i članove Vlade i odlučuje o povjerenju Vladi; bira i razrješava predsjednika Vrhovnog suda, predsjednike i sudije Ustavnog suda; imenuje i razrješava zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

Skupština odlučuje dvotrećinskom većinom glasova svih poslanika o zakonima kojima se uređuje izborni sistem i imovinska prava stranaca.

U prvom glasanju dvotrećinskom većinom i u drugom glasanju većinom svih poslanika najranije nakon tri mjeseca, Skupština odlučuje o zakonima kojima se uređuje način ostvarivanja stečenih manjinskih prava i upotreba jedinica Vojske u međunarodnim snagama.

Raspuštanje Skupštine

Član 92

Skupština se raspušta, ako ne izabere Vladu u roku od 90 dana od dana kada predsjednik Crne Gore prvi put predloži mandatara.

Ako Skupština duže vrijeme ne obavlja nadležnosti utvrđene Ustavom, Vlada može, pošto sasluša mišljenje predsjednika Skupštine i predsjednika klubova poslanika u Skupštini, raspustiti Skupštinu.

Skupština se raspušta ukazom predsjednika Crne Gore.

Skupština se ne može raspustiti za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, ako je pokrenut postupak glasanja o nepovjerenju Vladi, kao ni u prva tri mjeseca od konstituisanja i tri mjeseca prije isteka mandata.

Predsjednik Crne Gore raspisuje izbore prvog narednog dana po raspuštanju Skupštine.

Predlaganje zakona i drugih akata

Član 93

Pravo predlaganja zakona i drugih akata imaju Vlada i poslanik.

Pravo predlaganja zakona ima i šest hiljada birača, preko poslanika koga ovlaste.

Predlog za raspisivanje državnog referenduma mogu podnijeti: najmanje 25 poslanika, predsjednik Crne Gore, Vlada ili najmanje 10% građana koji imaju biračko pravo.

Proglašavanje zakona

Član 94

Predsjednik Crne Gore je dužan da proglasi zakon u roku od sedam dana od dana usvajanja zakona, odnosno u roku od tri dana ako je zakon usvojen po hitnom postupku ili da zakon vrati Skupštini na ponovno odlučivanje.

Predsjednik Crne Gore dužan je da proglasi ponovno izglasani zakon.

2. PREDsjedNIK CRNE GORE

Nadležnost

Član 95

Predsjednik Crne Gore:

- 1) predstavlja Crnu Goru u zemlji i inostranstvu;
- 2) komanduje Vojskom na osnovu odluka Savjeta za odbranu i bezbjednost;
- 3) ukazom proglašava zakone;
- 4) raspisuje izbore za Skupštinu;
- 5) predlaže Skupštini: mandataru za sastav Vlade, nakon obavljenog razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini; predsjednika i sudije Ustavnog suda i zaštitnika ljudskih prava i sloboda;
- 6) postavlja i opoziva ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu, na predlog Vlade i uz mišljenje odbora Skupštine nadležnog za međunarodne odnose;
- 7) prima akreditivna i opozivna pisma stranih diplomatskih predstavnika;
- 8) dodjeljuje odlikovanja i priznanja Crne Gore;
- 9) daje pomilovanja;
- 10) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Izbor

Član 96

Predsjednik Crne Gore bira se na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava, neposrednim i tajnim glasanjem.

Za predsjednika Crne Gore može biti biran crnogorski državljanin koji ima prebivalište u Crnoj Gori najmanje 10 godina u posljednjih 15 godina.

Izbor za predsjednika Crne Gore raspisuje predsjednik Skupštine.

Mandat

Član 97

Predsjednik Crne Gore bira se na pet godina.

Isto lice može biti predsjednik Crne Gore najviše dva puta.

Predsjednik Crne Gore stupa na dužnost danom polaganja zakletve pred poslanicima u Skupštini.

Ako mandat predsjednika ističe za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, mandat se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale to stanje.

Predsjednik Crne Gore ne može obavljati drugu javnu funkciju.

Prestanak mandata

Član 98

Mandat predsjednika Crne Gore prestaje istekom vremena na koje je biran, ostavkom, ako je trajno spriječen da vrši dužnost predsjednika i razrješenjem.

Predsjednik odgovara za povredu Ustava.

Postupak za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav može pokrenuti Skupština, na

predlog najmanje 25 poslanika.

Predlog za pokretanje postupka Skupština dostavlja predsjedniku Crne Gore na izjašnjenje.

Odluku o postojanju ili nepostojanju povrede Ustava donosi Ustavni sud i bez odlaganja je objavljuje i dostavlja Skupštini i predsjedniku Crne Gore.

Predsjednika Crne Gore Skupština može razriješiti kada Ustavni sud utvrdi da je povrijedio Ustav.

Vršenje funkcije u slučaju spriječenosti ili prestanka mandata

Član 99

U slučaju prestanka mandata predsjednika Crne Gore, do izbora novog predsjednika, kao i u slučaju privremene spriječenosti predsjednika da obavlja funkciju, tu funkciju obavlja predsjednik Skupštine.

3. VLADA CRNE GORE

Nadležnost

Član 100

Vlada:

- 1) vodi unutrašnju i vanjsku politiku Crne Gore ;
- 2) izvršava zakone, druge propise i opšte akte;
- 3) donosi uredbe, odluke i druge akte za izvršavanje zakona;
- 4) zaključuje međunarodne ugovore;
- 5) predlaže plan razvoja i prostorni plan Crne Gore;
- 6) predlaže budžet i završni račun budžeta;
- 7) predlaže strategiju nacionalne bezbjednosti i strategiju odbrane;
- 8) odlučuje o priznavanju država i uspostavljanju diplomatskih i konzularnih odnosa sa drugim državama;
- 9) predlaže ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu;
- 10) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Uredbe sa zakonskom snagom

Član 101

Vlada može, za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, donositi uredbe sa zakonskom snagom, ako Skupština nije u mogućnosti da se sastane.

Vlada je dužna da uredbe sa zakonskom snagom podnese Skupštini na potvrđivanje čim Skupština bude u mogućnosti da se sastane.

Sastav Vlade

Član 102

Vladu čine predsjednik, jedan ili više potpredsjednika i ministri.

Predsjednik Vlade predstavlja Vladu i rukovodi njenim radom.

Izbor

Član 103

Predsjednik Crne Gore predlaže mandatara u roku od 30 dana od dana konstituisanja Skupštine.

Mandatar za sastav Vlade iznosi u Skupštini svoj program i predlaže sastav Vlade.

O programu mandataru i predlogu za sastav Vlade Skupština odlučuje istovremeno.

Nespojivost funkcije

Član 104

Predsjednik Vlade i član Vlade ne može vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju, niti profesionalno

obavljati drugu djelatnost.

Ostavka i razrješenje

Član 105

Vlada i član Vlade mogu podnijeti ostavku.
Ostavka predsjednika Vlade smatra se ostavkom Vlade.
Predsjednik Vlade može predložiti Skupštini da razriješi člana Vlade.

Pitanje povjerenja

Član 106

Vlada može u Skupštini postaviti pitanje svog povjerenja.

Pitanje nepovjerenja

Član 107

Skupština može izglasati nepovjerenje Vladi.
Predlog da se glasa o nepovjerenju Vladi može podnijeti najmanje 27 poslanika.
Ako je Vlada dobila povjerenje, potpisnici predloga ne mogu podnijeti novi predlog za glasanje o nepovjerenju prije isteka roka od 90 dana.

Interpelacija

Član 108

Interpelaciju za pretresanje određenih pitanja o radu Vlade može podnijeti najmanje 27 poslanika.
Interpelacija se podnosi u pisanom obliku i mora biti obrazložena.
Vlada dostavlja odgovor u roku od 30 dana od dana kada je primila interpelaciju.

Parlamentarna istraga

Član 109

Skupština može, na predlog najmanje 27 poslanika, obrazovati anketni odbor radi prikupljanja informacija i činjenica o događajima koji se odnose na rad državnih organa.

Prestanak mandata

Član 110

Vladi prestaje mandat: prestankom mandata Skupštine, podnošenjem ostavke, kad izgubi povjerenje i ako ne predloži budžet do 31. marta budžetske godine.
Vlada kojoj je prestao mandat nastavlja rad do izbora Vlade u novom sastavu.
Vlada kojoj je prestao mandat ne može raspustiti Skupštinu.

Državna uprava

Član 111

Poslove državne uprave vrše ministarstva i drugi organi uprave.

Prenošenje i povjeravanje poslova

Član 112

Pojedini poslovi državne uprave mogu se zakonom prenijeti na lokalnu samoupravu ili drugo pravno lice.
Pojedini poslovi državne uprave mogu se propisom Vlade povjeriti lokalnoj samoupravi ili drugom pravnom licu.

4. LOKALNA SAMOUPRAVA

Način odlučivanja

Član 113

U lokalnoj samoupravi odlučuje se neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika.
Pravo na lokalnu samoupravu obuhvata pravo građana i organa lokalne samouprave da uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.

Oblik lokalne samouprave

Član 114

Osnovni oblik lokalne samouprave je opština.
Mogu se osnivati i drugi oblici lokalne samouprave.

Opština

Član 115

Opština ima svojstvo pravnog lica.
Opština donosi statut i opšte akte.
Organi opštine su skupština i predsjednik.

Svojinska ovlašćenja i finansiranje

Član 116

Opština vrši određena svojinska ovlašćenja na stvarima u državnoj svojini u skladu sa zakonom.
Opština ima imovinu.
Opština se finansira iz sopstvenih prihoda i sredstava države.
Opština ima budžet.

Samostalnost

Član 117

Opština je samostalna u vršenju svojih nadležnosti.
Vlada može raspustiti skupštinu opštine, odnosno razriješiti predsjednika opštine samo ako skupština opštine, odnosno predsjednik opštine, u vremenu dužem od šest mjeseci, ne vrše svoje nadležnosti.

5. SUD

Načela sudstva

Član 118

Sud je samostalan i nezavisan.
Sud sudi na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora.
Zabranjeno je osnivanje prijekih i vanrednih sudova.

Sudsko vijeće

Član 119

Sud sudi u vijeću, osim kada je zakonom određeno da sudi sudija pojedinac.
U suđenju učestvuju i sudije-porotnici, kada je to utvrđeno zakonom.

Javnost suđenja

Član 120

Rasprava pred sudom je javna i presude se izriču javno.

Izuzetno, sud može isključiti javnost sa rasprave ili njenog dijela iz razloga koji su nužni u demokratskom društvu, samo u obimu koji je potreban: u interesu morala; javnog reda; kada se sudi maloljetnicima; radi zaštite privatnog života stranaka; u bračnim sporovima; u postupcima u vezi sa starateljstvom ili usvojenjem; radi čuvanja vojne, poslovne ili službene tajne i zaštite bezbjednosti i odbrane Crne Gore.

Stalnost funkcije

Član 121

Sudijska funkcija je stalna.

Sudiji prestaje funkcija ako to sam zatraži, kada ispuni uslove za ostvarivanje prava na starosnu penziju i ako je osuđen na безусловnu kaznu zatvora.

Sudija se razrješava dužnosti: ako je osuđen za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje sudijske funkcije; nestručno ili nesavjesno obavlja sudijsku funkciju ili ako trajno izgubi sposobnost za vršenje sudijske funkcije.

Sudija ne može biti premješten ili upućen u drugi sud protiv svoje volje, osim odlukom Sudskog savjeta u slučaju reorganizacije sudova.

Funkcionalni imunitet

Član 122

Sudija i sudija-porotnik uživa funkcionalni imunitet.

Sudija i sudija-porotnik ne može biti pozvan na odgovornost za izraženo mišljenje i glasanje pri donošenju sudske odluke, osim ako se radi o krivičnom djelu.

Sudija, u postupku pokrenutom zbog krivičnog djela učinjenog u obavljanju sudijske funkcije, ne može biti pritvoren bez odobrenja Sudskog savjeta.

Nespojivost funkcije

Član 123

Sudija ne može vršiti poslaničku ili drugu javnu funkciju niti profesionalno obavljati drugu djelatnost.

Vrhovni sud

Član 124

Vrhovni sud je najviši sud u Crnoj Gori.

Vrhovni sud obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova.

Predsjednika Vrhovnog suda bira i razrješava te funkcije Skupština na zajednički predlog predsjednika Crne Gore, predsjednika Skupštine i predsjednika Vlade.

Ako se predlog za izbor predsjednika Vrhovnog suda ne podnese u roku od 30 dana, predsjednik Vrhovnog suda se bira na predlog nadležnog radnog tijela Skupštine.

Izbor sudija

Član 125

Sudiju i predsjednika suda bira i razrješava Sudski savjet.

Predsjednik suda bira se na vrijeme od pet godina.

Predsjednik suda ne može biti član Sudskog savjeta.

Sudski savjet

Član 126

Sudski savjet je samostalan i nezavisan organ koji obezbjeđuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija.

Sastav Sudskog savjeta

Član 127

Sudski savjet ima predsjednika i devet članova.
Predsjednik Sudskog savjeta je predsjednik Vrhovnog suda.
Članovi Sudskog savjeta su:

- 1) četiri sudije koje bira i razrješava Konferencija sudija;
- 2) dva poslanika koje bira i razrješava Skupština iz reda parlamentarne većine i opozicije;
- 3) dva ugledna pravnika koje bira i razrješava predsjednik Crne Gore;
- 4) ministar pravde.

Sastav Sudskog savjeta proglašava predsjednik Crne Gore.
Mandat Sudskog savjeta je četiri godine.

Nadležnost Sudskog savjeta

Član 128

Sudski savjet:

- 1) bira i razrješava sudiju, predsjednika suda i sudiju-porotnika;
- 2) utvrđuje prestanak sudijske funkcije;
- 3) utvrđuje broj sudija i sudija-porotnika u sudu;
- 4) razmatra izvještaj o radu suda, predstavke i pritužbe na rad suda i zauzima stavove o njima;
- 5) odlučuje o imunitetu sudije;
- 6) predlaže Vladi iznos sredstava za rad sudova;
- 7) vrši i druge poslove utvrđene zakonom.

Sudski savjet odlučuje većinom glasova svih članova.

U postupcima disciplinske odgovornosti sudija, ministar pravde ne glasa.

6. VOJSKA CRNE GORE

Načela

Član 129

Vojska brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore, u skladu sa principima međunarodnog prava o upotrebi sile.

Vojska je pod demokratskom i civilnom kontrolom.

Pripadnici Vojske mogu biti u sastavu međunarodnih snaga.

7. SAVJET ZA ODBRANU I BEZBJEDNOST

Nadležnost

Član 130

Savjet za odbranu i bezbjednost:

- 1) donosi odluke o komandovanju Vojskom Crne Gore;
- 2) analizira i ocjenjuje bezbjednosnu situaciju u Crnoj Gori i donosi odluke za preduzimanje odgovarajućih mjera;
- 3) postavlja, unapređuje i razrješava oficire Vojske;
- 4) predlaže Skupštini proglašenje ratnog i vanrednog stanja;
- 5) predlaže upotrebu Vojske u međunarodnim snagama;
- 6) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Sastav

Član 131

Savjet za odbranu i bezbjednost Crne Gore čine: predsjednik Crne Gore, predsjednik Skupštine i predsjednik Vlade.

Predsjednik Crne Gore je predsjednik Savjeta za odbranu i bezbjednost.

Proglašenje ratnog stanja

Član 132

Ratno stanje proglašava se kada postoji neposredna ratna opasnost za Crnu Goru, kada je Crna Gora napadnuta ili joj je objavljen rat.

Ako Skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglašenju ratnog stanja donosi Savjet za odbranu i bezbjednost i podnosi je Skupštini na potvrđivanje čim Skupština bude u mogućnosti da se sastane.

Proglašenje vanrednog stanja

Član 133

Vanredno stanje može se proglasiti na teritoriji ili dijelu teritorije Crne Gore u slučaju:

- 1) velikih prirodnih nepogoda;
- 2) tehničko-tehnoloških i ekoloških nesreća i epidemija;
- 3) većeg narušavanja javnog reda i mira;
- 4) ugrožavanja ili pokušaja rušenja ustavnog poretka.

Ako Skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglašenju vanrednog stanja donosi Savjet za odbranu i bezbjednost i podnosi je na potvrdu Skupštini, čim ona bude u mogućnosti da se sastane.

Vanredno stanje traje do prestanka okolnosti zbog kojih je proglašeno.

8. DRŽAVNO TUŽILAŠTVO

Status i nadležnost

Član 134

Državno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti.

Imenovanje i mandat

Član 135

Poslove Državnog tužilaštva vrši državni tužilac.

Državni tužilac ima jednog ili više zamjenika.

Vrhovni državni tužilac i državni tužioci imenuju se na vrijeme od pet godina.

Tužilački savjet

Član 136

Tužilački savjet obezbjeđuje samostalnost državnog tužilaštva i državnih tužilaca.

Tužilački savjet bira i razrješava Skupština.

Izbor, mandat, nadležnosti, organizacija i način rada Tužilačkog savjeta uređuju se zakonom.

Funkcionalni imunitet

Član 137

Državni tužilac i zamjenik državnog tužioca uživaju funkcionalni imunitet i ne mogu biti pozvani na odgovornost za mišljenje dato ili odluku donijetu u vršenju svoje funkcije, osim ako se radi o krivičnom djelu.

Nespojivost funkcije

Član 138

Državni tužilac i zamjenik državnog tužioca ne mogu vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju, niti

profesionalno obavljati drugu djelatnost.

DIO ČETVRTI

EKONOMSKO UREĐENJE

Principi

Član 139

Ekonomsko uređenje zasniva se na slobodnom i otvorenom tržištu, slobodi preduzetništva i konkurencije, samostalnosti privrednih subjekata i njihovoj odgovornosti za preuzete obaveze u pravnom prometu, zaštiti i ravnopravnosti svih oblika svojine.

Ekonomski prostor i jednakost

Član 140

Teritorija Crne Gore je jedinstven ekonomski prostor.
Država podstiče ravnomjeran ekonomski razvoj svih njenih područja.
Zabranjeno je narušavanje i ograničavanje slobodne konkurencije i podsticanje neravnopravnog, monopolskog ili dominantnog položaja na tržištu.

Državna svojina

Član 141

Stvari u državnoj svojini pripadaju državi Crnoj Gori.

Poreska obaveza

Član 142

Država se finansira od poreza, dažbina i drugih prihoda.
Svako je dužan da plaća poreze i druge dažbine.
Porezi i druge dažbine mogu se uvoditi samo zakonom.

Centralna banka Crne Gore

Član 143

Centralna banka Crne Gore je samostalna organizacija, odgovorna za monetarnu i finansijsku stabilnost i funkcionisanje bankarskog sistema.

Centralnom bankom Crne Gore upravlja Savjet Centralne banke.
Centralnom bankom Crne Gore rukovodi guverner Centralne banke.

Državna revizorska institucija

Član 144

Državna revizorska institucija Crne Gore je samostalan i vrhovni organ državne revizije.
Državna revizorska institucija vrši reviziju zakonitosti i uspešnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetima i svim finansijskim poslovima subjekata čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine.

Državna revizorska institucija podnosi Skupštini godišnji izvještaj.
Državnom revizorskom institucijom upravlja Senat.

DIO PETI

USTAVNOST I ZAKONITOST

Saglasnost pravnih propisa

Član 145

Zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom.

Objavljivanje i stupanje na snagu propisa

Član 146

Zakon i drugi propis objavljuje se prije stupanja na snagu, a stupa na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja.

Izuzetno, kada za to postoje razlozi utvrđeni u postupku donošenja, zakon i drugi propis može stupiti na snagu najranije danom objavljivanja.

Zabrana povratnog dejstva

Član 147

Zakon i drugi propis ne može imati povratno dejstvo.

Izuzetno, pojedine odredbe zakona, ako to zahtijeva javni interes utvrđen u postupku donošenja zakona, mogu imati povratno dejstvo.

Odredba krivičnog zakona može imati povratno dejstvo samo ako je blaža za učinioca krivičnog djela.

Zakonitost pojedinačnih akata

Član 148

Pojedinačni pravni akt mora biti saglasan sa zakonom.

Konačni pojedinačni pravni akti uživaju sudsku zaštitu.

DIO ŠESTI

USTAVNI SUD CRNE GORE

Nadležnost

Član 149

Ustavni sud odlučuje:

- 1) o saglasnosti zakona sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima;
- 2) o saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i zakonom;
- 3) o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava;
- 4) da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav;
- 5) o sukobu nadležnosti između sudova i drugih državnih organa, između državnih organa i organa jedinica lokalne samouprave i između organa jedinica lokalne samouprave;
- 6) o zabrani rada političke partije ili nevladine organizacije;
- 7) o izbornim sporovima i sporovima u vezi sa referendumom koji nijesu u nadležnosti drugih sudova;
- 8) o saglasnosti sa Ustavom mjera i radnji državnih organa preduzetih za vrijeme ratnog i vanrednog stanja;
- 9) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom.

Ako je u toku postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti propis prestao da važi, a nijesu otklonjene posljedice njegove primjene, Ustavni sud utvrđuje da li je taj propis bio saglasan sa Ustavom, odnosno sa zakonom za vrijeme njegovog važenja.

Ustavni sud prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti obavještava Skupštinu.

Pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti

Član 150

Svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti.

Postupak pred Ustavnim sudom za ocjenu ustavnosti i zakonitosti može da pokrene sud, drugi državni organ, organ lokalne samouprave i pet poslanika.

Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti.

U toku postupka, Ustavni sud može narediti da se obustavi izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koji su preduzeti na osnovu zakona, drugog propisa ili opšteg akta čija se ustavnost ili zakonitost ocjenjuje, ako bi njihovim izvršenjem mogle nastupiti neotklonjive štetne posljedice.

Odluka Ustavnog suda

Član 151

Ustavni sud odlučuje većinom glasova svih sudija.

Odluka Ustavnog suda se objavljuje.

Odluka Ustavnog suda je obavezna i izvršna.

Izvršenje odluke Ustavnog suda, kada je to potrebno, obezbjeđuje Vlada.

Prestanak važenja propisa

Član 152

Kad Ustavni sud utvrdi da zakon nije u saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, odnosno da drugi propis nije saglasan sa Ustavom i zakonom, taj zakon i drugi propis prestaje da važi danom objavljivanja odluke Ustavnog suda.

Zakon ili drugi propis, odnosno pojedine njihove odredbe, za koje je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nijesu saglasne sa Ustavom ili zakonom, ne mogu se primjenjivati na odnose koji su nastali prije objavljivanja odluke Ustavnog suda ako do tog dana nijesu pravosnažno riješeni.

Sastav i izbor

Član 153

Ustavni sud ima sedam sudija.

Sudija Ustavnog suda bira se na vrijeme od devet godina.

Predsjednik Ustavnog suda bira se iz reda sudija na vrijeme od tri godine.

Za sudiju Ustavnog suda može biti birano lice koje uživa ugled istaknutog pravnog stručnjaka, sa najmanje 15 godina rada u struci.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda ne može vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju niti profesionalno obavljati drugu djelatnost.

Prestanak funkcije

Član 154

Predsjedniku i sudiji Ustavnog suda prestaje funkcija prije isteka vremena na koje je izabran ako to sam zatraži, kad ispuni uslove za starosnu penziju ili ako je osuđen na безусловnu kaznu zatvora.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda razrješava se dužnosti ako je osuđen za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije, ako trajno izgubi sposobnost za vršenje funkcije ili javno ispoljava svoja politička uvjerenja.

Nastupanje razloga za prestanak funkcije ili razrješenje utvrđuje Ustavni sud na sjednici i o tome obavještava Skupštinu.

Ustavni sud može odlučiti da predsjednik ili sudija Ustavnog suda protiv koga je pokrenut krivični postupak, ne vrši dužnost dok taj postupak traje.

DIO SEDMI

PROMJENA USTAVA

Predlog za promjenu ustava

Član 155

Predlog za promjenu Ustava može podnijeti predsjednik Crne Gore, Vlada ili najmanje 25 poslanika. Predlogom za promjenu Ustava može se predložiti izmjena ili dopuna pojedinih odredbi Ustava ili donošenje novog ustava.

Predlog za promjenu pojedinih odredaba Ustava mora da sadrži naznačenje odredbi čije se promjene traže i obrazloženje.

Predlog za promjenu Ustava usvojen je u Skupštini, ako za njega glasa dvije trećine svih poslanika.

Ako predlog za promjenu Ustava nije usvojen, isti predlog ne može se ponoviti prije isteka jedne godine od dana kada je predlog odbijen.

Akt o promjeni Ustava

Član 156

Promjena pojedinih odredbi Ustava vrši se amandmanima.

Nacrt akta o promjeni Ustava sačinjava nadležno radno tijelo Skupštine.

Nacrt akta o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini, ako za njega glasa dvije trećine svih poslanika.

Usvojeni nacrt akta o promjeni Ustava Skupština stavlja na javnu raspravu koja ne može trajati kraće od mjesec dana.

Po završetku javne rasprave nadležno radno tijelo Skupštine utvrđuje predlog akta o promjeni Ustava.

Akt o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine svih poslanika.

Promjena Ustava ne može se vršiti za vrijeme ratnog i vanrednog stanja.

Potvrda na referendumu

Član 157

Promjena članova 1, 2, 3, 4, 12, 13, 15, 45 i 157 konačna je ako se na državnom referendumu za promjenu izjasni najmanje tri petine svih birača.

DIO OSMI

PRELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Ustavni zakon za sprovođenje ustava

Član 158

Za sprovođenje Ustava donosi se ustavni zakon.

Ustavni zakon za sprovođenje Ustava donosi Skupština većinom glasova svih poslanika.

Ustavni zakon proglašava se i stupa na snagu istovremeno sa Ustavom.

SU-SK Broj 01-514/21

Podgorica, 19. oktobra 2007. godine

Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore

Predsjednik,

Ranko Krivokapić, s.r.